

Handleda elever i informationssökning

Det är skillnad mellan att söka kortfattade fakta på fritiden och att söka information inför ett större skolarbete. Elever behöver få undervisning i informationssökning för att kunna söka på ett mer kvalificerat sätt.

De allra flesta elever, allt från förskoleklass till gymnasiet söker information på nätet och uppfattar sig själva som ganska bra på det. Flera undersökningar visar dock att elever ofta överskattar de egna kunskaperna, men om de får stöd och handledning av lärare och skolbibliotekarier söker de information på ett mer kvalificerat sätt. Handledningen som eleverna får bör anpassas efter uppgiftens storlek och elevernas ålder. Oavsett målet med informationssökningen så har eleverna användning av att kunna

- hantera söktjänsten de använder
- använda både enkel och avancerad sökning
- prova olika synonymer till sökordet de först valde
- förstå när en sökning behöver breddas eller avgränsas
- känna till om det finns alternativ till söktjänsten som också ger bra information

När eleverna ska arbeta med en större uppgift som sträcker sig över längre tid, kan de behöva söka information flera gånger. Då kan det vara till fördel om de börjar med att skaffa sig baskunskaper om ämnet de ska undersöka för att hitta lämpliga sökord, perspektiv och frågeställningar. Om skolan har tillgång till databaser är det bra om eleverna får kännedom om och träning i att använda dem redan i detta skede. När eleverna kommit längre i sitt arbete och har valt frågeställning blir det lättare för dem att självständigt välja både sökverktyg och källor.

Checklista för informationssökning

Det räcker inte alltid att googla om du vill få bästa svaren på din sökning. Vi ger dig praktiskt hjälp så att du kan bli ännu bättre på att söka information på webben.

Skaffa dig förkunskaper

Förkunskaper underlättar alltid. Ju mer du vet om ett ämne, desto enklare blir det att hitta information om det. Om du till exempel ska söka information om det parlamentariska systemet i Sverige och tycker att dina kunskaper i ämnet brister, kan det vara bra att börja med att läsa en faktatext på Riksdagens webbplats eller i något nätuppslagsverk. Uppslagsboken ger en kort sammanfattning och förslag på ytterligare sökord.

Bestäm bra sökord

Fundera på vad det är du vill veta och vilken typ av information du är ute efter. Skriv upp några tänkbara frågor som du vill ha svar på och bestäm därefter vilka ord eller fraser som du vill använda.

Exempel

Om du vill fördjupa dig i diskussionen kring den globala uppvärmningens effekter på Nordpolen, kanske du ställer frågor som "Är det sant att Nordpolen smälter?" "Smälter Sydpolen också?" "Hur blir framtidens klimat?"

Utifrån dina frågor kan du sedan prova att kombinera olika sökord som du skriver in i sökrutan: Nordpolen, Sydpolen, Arktis, Antarktis, ismassor, shelfisar, global uppvärmning, framtidens klimat, polerna, forskningsrapport och växthuseffekten.

Använda en söktjänst eller leta på andra ställen

Många använder söktjänster för att de är lättanvända och snabba. Du skriver bara in ett ord i sökrutan och får en lång träfflista. När passar en söktjänst bäst? Allra bäst fungerar sådana när du vill hitta till en speciell webbplats som du vet namnet på. Stavar du fel brukar söktjänsten föreslå ett alternativ. Det är inte säkert att de bästa träffarna finns överst i träfflistan. Ta gärna tid att undersöka träffar som hamnar lite längre ner i listan.

Exempel

Du kan skriva in "Poppius journalistiska" eller "Stockholms stadsteater" i sökfältet och hamna rätt direkt.

Skriver du Stefan Löven kanske söktjänsten föreslår Stefan Löfven.

Om du vill läsa om aktuella händelser kan du också använda olika söktjänster, men du kan också välja att gå direkt till webbplatsen för en tidning eller nyhetsbyrå. Andra föredrar att sköta sin nyhetsbevakning via sociala medier. Söker du däremot historisk information hittar du kanske bättre information i en historiebok eller uppslagsbok. Här får du prova dig fram.

Genomför din sökning

När du väl har bestämt dig för att använda en viss söktjänst, finns det några andra metoder för att förbättra dina sökresultat. Om du får för många sökträffar kan du behöva begränsa din sökning. Om du får för få träffar kan du behöva utvidga din sökning.

Begränsa din sökning

Vissa sökord ger enormt många träffar i en söktjänst. Om du till exempel söker på ordet elefanter får du över en halv miljon träffar. Om du söker på "Donald Trump" får du flera miljoner träffar. Du kan korta ner de långa listorna genom att begränsa din sökning på olika sätt. Här är några exempel som du kan prova:

- Välj språk genom att endast söka sidor på svenska (halverar till exempel antalet sidor om elefanter).
- Begränsa sökningen till en speciell webbplats. Om du till exempel vill veta vad en tidningen har skrivit om Donald Trump skriv "Donald Trump" site:tidningen.se.
- Byt ut till ett mer specificerat eller exakt ord (stäppelefant istället för elefant, angorakatt istället för katt).
- Lägg till fler sökord (elefanter "sri lanka") (angorakatter mat motion).
- Skriv in en hel fras med citationstecken runt om: "Vilka vitaminer finns i blåbär?" "Så fungerar Creative Commons".

- Använd minustecken framför sökord som inte bör finnas med i de dokument som du söker fram. Om du vill läsa om bilar, men absolut inte om SAAB skriv: bilar - SAAB.
- Välj en speciell typ av dokument till exempel pdf-filer eller wordfiler. Fördjupningstexter, rapporter eller akademiska avhandlingar är ofta utlagda som pdf-filer på internet. Om du är på jakt efter fördjupningstexter i form av undersökningar, rapporter eller akademiska avhandlingar kan du söka efter en speciell typ av dokument (t ex pdf-filer eller wordfiler) Om du vill hitta undersökningar om internetanvändning prova att skriva internetanvändning filetype:pdf.

Utvidga din sökning

Det är ganska ovanligt att du får för få träffar när du söker på nätet. I enstaka fall kan det inträffa om du använder ett mycket ovanligt ord. För att få fler träffar kan du utvidga din sökning på olika sätt:

- Sök på fler på språk än svenska.
- Försök att byta ut ditt sökord mot en bredare term (skriv elefant istället för stäppelefant).
- Använd endast ett eller ett par sökord och absolut inga fraser inom citationstecken.

Utnyttja avancerad sökning

Vill du ha fler bra söktips? Se efter om söktjänsten du använder erbjuder möjlighet att göra Avancerad sökning. Där finns fler tips på hur du kan variera dina sökningar.

Gå direkt till en webbplats

När du vill ha reda på ett telefonnummer eller hitta en adress på kartan, då går du knappast omvägen runt en söktjänst. Då är det mer naturligt att besöka en katalogtjänst. Om du har tänkt se en film och vill veta vad andra har tyckt om filmen, går du direkt till en filmdatabas och söker på filmens namn, eller hur?

Lär gärna känna de stora (och små) webbplatserna som har ett bra innehåll. Det har du stor nytta av. Här är några exempel:

Exempel

Om du söker statistik över arbetslösheten i Sverige är det bättre att gå direkt till Statistiska centralbyråns webbplats och söka där.

[Statistiska centralbyråns webbplats](#)

Tips: Ett snabbt sätt att göra samma sak i en söktjänst är att skriva in arbetslöshet site:www.scb.se

Om du vill veta mer om sambandet mellan mat och näring kan det vara en god idé att besöka Livsmedelsverkets webbplats

[Livsmedelsverkets webbplats](#)

Tips: Ett snabbt sätt att göra samma sak i en söktjänst är att skriva in mat näring livsmedelsverket

Det går att hämta exempel från myndigheter och organisationer, men också från kommersiella och privata webbplatser. Listan kan göras hur lång som helst. Meningen med att rada upp några exempel är att visa att ju mer du vet om internets innehåll och om olika webbplatser, desto lättare kommer du hitta den information du behöver.

Sök böcker i bibliotekskataloger

Sök till exempel i Libris:

[Libris, Kungliga biblioteket](#)

Senast uppdaterad 30 oktober 2018